

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lider kształcenia zawodowego

Raport końcowy

Lipiec 2012

opracował: Paweł Strączek, specjalista ds. monitoringu i ewaluacji

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Wyniki badania ewaluacyjnego	3
2.1. Skuteczność	3
2.2. Trafność	11
2.3. Użyteczność	14
2.4. Trwałość	15
3. Poziom osiągnięcia wskaźników	16
4. Podsumowanie	17

1. Wstęp

W okresie kwiecień 2011 – lipiec 2012 Centrum Szkoleniowo Doradcze LIDER Anna Agnieszka Lisikiewicz realizowało projekt „Lider kształcenia zawodowego” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu III Wysoka jakość systemu oświaty, Poddziałania 3.4.3 Upowszechnianie uczenia przez całe życie.

W projekcie, zgodnie z wytycznymi, prowadzona była bieżąca ewaluacja prowadzonych działań, za którą odpowiedzialny był specjalista ds. monitoringu i ewaluacji. Założenia metodologiczne ewaluacji zostały szczegółowo przedstawione w *Raporcie metodologicznym* opracowanym w kwietniu-maju 2011. Badania były prowadzone w oparciu o analizę treści, indywidualne wywiady pogłębione i badania kwestionariuszowe. Grupę badawczą stanowili uczestnicy projektu, opiekunowie praktyk oraz personel projektu.

W niniejszym raporcie przedstawiono wyniki badania ewaluacyjnego. Wyniki zostaną przedstawione w formie odpowiedzi na postawione pytania badawcze z wykorzystaniem form opisowych, tabelarycznych oraz graficznych.

2. Wyniki badania ewaluacyjnego

2.1. Skuteczność

Na ile zakładany w projekcie cel główny został osiągnięty?

Celem głównym projektu „Lider kształcenia zawodowego” było wypracowanie 4 programów doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu w branżach rolno-spożywczej, elektrotechnicznej, budowlanej i meblarskiej, będących nową jakością w doskonaleniu nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe poprzez opracowanie, pilotażowe wdrożenie i upowszechnienie programów doskonalenia zawodowego w latach 2011-2012.

W celu opracowania wstępnej wersji programów doskonalenia zawodowego został powołany Panel Ekspertów, który zebrał się w dwóch terminach na początku realizacji projektu. Skład Panelu podczas poszczególnych posiedzeń, a także instytucje z jakich byli Ekspertci i jakie funkcje w nich pełnią przedstawia Tabela 1.

Data i miejsce Panelu Ekspertów	Imię i Nazwisko Eksperta	Instytucja i pełniona funkcja
I Panel Ekspertów, 28-29.05.2011, Guzowy Piec	Anna Duliszewska	ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel, kierownik warsztatów
	Emilia Łątkowska	ZSB im. Żołnierzy Armii

		Krajowej w Olsztynie, nauczyciel
	Małgorzata Iwaszkiewicz	ZS Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu w Giżycku, nauczyciel
	Andrzej Lewandowski	ZS im. M. Rataja w Reszlu, nauczyciel, wice dyrektor
	Piotr Milewski	ZS im. M. Rataja w Reszlu, nauczyciel
	Sławomir Pawłowski	SOSW w Reszlu, nauczyciel
	Halina Szeląg	ZS CKR im. gen. F. Kamińskiego w Karolewie, nauczyciel
	Wioletta Ławrywianiec	ZS CKR im. gen. F. Kamińskiego w Karolewie, nauczyciel
	Danuta Oleksiak	W-M ODN w Elblągu, metodyk
	Maciej Neugebauer	Wydział Nauk Technicznych UWM, wykładowca
	Grażyna Przasnyska	Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty
II Panel Ekspertów 9-10.07.2011, Purda	Anna Duliszewska	ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel, kierownik warsztatów
	Emilia Łątkowska	ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel
	Andrzej Lewandowski	ZS im. M. Rataja w Reszlu, nauczyciel, wice dyrektor
	Piotr Milewski	ZS im. M. Rataja w Reszlu, nauczyciel
	Sławomir Pawłowski	SOSW w Reszlu, nauczyciel
	Halina Szeląg	ZS CKR im. gen. F. Kamińskiego w Karolewie, nauczyciel
	Wioletta Ławrywianiec	ZS CKR im. gen. F. Kamińskiego w Karolewie, nauczyciel
	Danuta Oleksiak	W-M ODN w Elblągu, metodyk
	Grażyna Przasnyska	Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty
	Andrzej Radzymiński	ZS Mechaniczno-

		Energetycznych im. T. Kościuszki w Olsztynie, nauczyciel
	Norbert Kamiński	„INELAR” Norbert Daniel Kamiński, właściciel
	Paweł Skrzyszewski	PHU ALPOL Paweł Skrzyszewski, właściciel
	Marcin Chorąży	FUH ALTERNATYWA Meble Na Wymiar, właściciel
	Arkadiusz Koper	TYMARK-MWS Sp. z o.o., przedstawiciel firmy

Podczas dwóch pierwszych Panelów Ekspertów opracowane zostały wstępne wersje programów doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu dla branż: rolno-spożywczej, elektrotechnicznej, meblarskiej budowlanej. Ponadto podczas Panelów omówiono zasady rekrutacji uczestników i przedsiębiorstw do pilotażowego wdrażania programu oraz sposób monitoringu i ewaluacji programów.

W okresie od lipca 2011 do lipca 2012 realizowane było pilotażowe wdrażanie programów doskonalenia poprzez organizację praktyk nauczycieli i instruktorów w przedsiębiorstwach. Pilotaż odbył się na grupie 60 nauczycieli, w tym:

- 32 kobiety i 28 mężczyzn;
- 28 osób z branży rolno-spożywczej, 22 osoby z branży elektrotechnicznej, 5 osób z branży budowlanej i 5 osób z branży meblarskiej;
- 13 osób zamieszkałych na terenach wiejskich;
- 37 osób w wieku 45+.

Każdy uczestnik odbył 2 tygodnie praktyki (10 dni roboczych) w dwóch przedsiębiorstwach (po 5 dni w każdym przedsiębiorstwie). Podczas praktyki każdy uczestnik miał wyznaczonego Opiekuna, którego zadaniem było wprowadzenie praktykanta do przedsiębiorstwa, zapoznanie go z wykorzystywaną technologią, wyznaczanie zadań do zrobienia i nadzorowanie ich wykonania.

Na bieżąco pierwotne wersje programów doskonalenia zawodowego były konsultowane ze szkołami, przedsiębiorstwami i kuratorium oświaty.

W dniach 26-27 maja w Pluskach odbył się III Panel Ekspertów. W skład Panelu weszli:

1. Andrzej Bałdyga, Bryza Resort&SPA w Juracie, opiekun praktyk
2. Beata Cienki, ZS CKR w Dobrocinie, uczestnik praktyk
3. Katarzyna Czatrowska, ZS CKR w Dobrocinie, uczestnik praktyk

4. Andrzej Dzieliński, ZS CKR w Dobrocinie, dyrektor szkoły
5. Ewa Wanda Florkowska-Hamera, ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel
6. Krystyna Kalinowska, ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, wice dyrektor
7. Marcin Kopera, ławskie Przedsiębiorstwo Budowlane „IPB” Sp. z o.o., przedstawiciel przedsiębiorstwa, w którym odbywały się praktyki
8. Henryk Kordasz, ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel
9. Małgorzata Marciniak, Zespół Szkół Spożywczo-Gastronomicznych w Olsztynie, nauczyciel
10. Elżbieta Michalec, Zespół Szkół Spożywczo-Gastronomicznych w Olsztynie, nauczyciel
11. Bianka Pietrzyk, Hotel Dyplomat**** w Olsztynie, opiekun praktyk
12. Grażyna Przasnyska, Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty
13. Izabela Sobczyk, Zakłady Metalowe ERKO sp. j., przedstawiciel przedsiębiorstwa, w którym odbywały się praktyki
14. Małgorzata Świech-Twarowska, Zespół Szkół Spożywczo-Gastronomicznych w Olsztynie, dyrektor szkoły
15. Regina Urbaniak, ZSB im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, nauczyciel

Podczas III Panelu został przedstawiony dotychczasowy przebieg pilotażowego wdrażania programów doskonalenia zawodowego. Swoją opinię na temat programów, ich słabych i mocnych stron wyrazili: uczestnicy praktyk, dyrektorzy szkół, z których nauczyciele byli uczestnikami projektu, opiekunowie praktyk oraz przedstawiciele przedsiębiorstw, w których odbywały się praktyki w ramach projektu. Wskazali oni jakie korzyści płyną z doskonalenia nauczycieli dla różnych grup i instytucji: nauczycieli, uczniów, szkół, przedsiębiorstw. Ponadto p. Kurator Grażyna Przasnyska zapoznała Ekspertów ze zmianami w szkolnictwie zawodowym, które będą obowiązywać od września 2012.

Po zebraniu informacji zwrotnej z różnych punktów widzenia, Eksperti omówili pierwotne wersje programów doskonalenia zawodowego. Podczas Panelu zostały wprowadzone zmiany pod kątem nowych podstaw programowych, a także usprawnienie wynikające z doświadczeń pilotażowego wdrażania programów. Stworzona została ostateczna wersja programów doskonalenia zawodowego, gotowa do upowszechniania.

Jakie czynniki sprzyjały osiągnięciu celu głównego projektu?

Czynniki sprzyjające osiągnięciu celu głównego:

- skład Panelu Ekspertów, w którym znaleźli się przedstawiciele różnych instytucji, środowisk i branż;
- zaangażowanie Ekspertów w wykonywane podczas Panelu zadania;
- wykorzystanie kilku metod promocji projektu;

- nawiązanie współpracy ze dużymi szkołami z regionu, których dyrektorzy byli chętni do współpracy w ramach projektu;
- stała współpraca z Kuratorium Oświaty;
- przyjęty sposób zarządzania projektem;
- znalezienie chętnych do współpracy firm, które podchodziły bardzo otwarcie i elastycznie do organizacji praktyk.

Jakie czynniki utrudniały osiągnięcie celu głównego projektu?

Czynniki utrudniające osiągnięcie celu głównego:

- początkowa niechęć przedsiębiorstw do udziału w Panelu Ekspertów;
- rekrutacja do projektu przypadająca na okres wakacyjny;
- realizacja praktyk w roku szkolnym – trudności z pogodzeniem udziału w projekcie z pracą zawodową nauczycieli;
- niechęć części dyrektorów szkół do udzielania swoim nauczycielom zgody na uczestnictwo w projekcie.

Na ile zostały osiągnięte założone w projekcie cele szczegółowe?

Założone we wniosku o dofinansowanie cele szczegółowe projektu brzmiały następująco:

1. Opracowanie wstępnych założeń dla 4 programów doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu w branżach rolno-spożywczej, elektrotechnicznej, budowlanej i meblarskiej w 2011 roku.
2. Weryfikacja opracowanych programów poprzez pilotażowe wdrożenie programów poprzez zrealizowanie 60 praktyk w przedsiębiorstwach z całej Polski w latach 2011-2012.
3. Aktualizacja wiedzy i umiejętności 60 nauczycieli i dostosowanie ich do wymagań rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim.
4. Upowszechnienie wypracowanych modelowych programów wśród nauczycieli w kraju w 2012 roku.

Odpowiedź na pytanie badawcze w kontekście dwóch pierwszych celów szczegółowych została udzielona przy pytaniu dotyczącym osiągnięcia celu głównego.

Na aktualizację wiedzy i umiejętności nauczycieli i instruktorów złożył się udział w praktykach zawodowych w przedsiębiorstwach oraz zakup materiałów dydaktycznych, które mają służyć uczestnikom do samokształcenia się po zakończeniu projektu. Z ankiet ewaluacyjnych przeprowadzonych po zakończeniu praktyk wynika, że 58 osób (96,7%)

poszerzyło swoją wiedzę, a tyle samo poszerzyło umiejętności¹. Z dokładnej analizy ankiet wynika, że 1 osoba nie podniosła ani wiedzy ani umiejętności. Należy jednak zaznaczyć, że uczestnicy otrzymali również materiały dydaktyczne w postaci książek. Wybór materiałów dydaktycznych należał do samych Uczestników, ponieważ dla realizatora projektu zależało, aby książki były jak najbardziej przydatne w pracy z uczniami i realnie przełożyły się na pogłębienie wiedzy. Można zatem założyć, że osoba, która nie podniosła swojej wiedzy podczas praktyk uczyni to poprzez samokształcenie z materiałów, które sama uznała za potrzebne do swojej pracy, a co za tym idzie, że 60 uczestników zaktualizowało swoją wiedzę i umiejętności.

Upowszechnianie wypracowanych programów doskonalenia zawodowego odbywało się za pośrednictwem: strony www projektu, publikacji upowszechniającej, seminarium upowszechniającego. Na stronie www na bieżąco były umieszczane informacje na temat projektu, a ponadto w dziale „Dokumenty” znajduje się do ściągnięcia za darmo plik z programami doskonalenia zawodowego.

Prace nad publikacją upowszechniającą zostały zakończone w czerwcu 2012 roku. Została ona podzielona na cztery części. W części pierwszej „Projekt w oczach uczestników i przedsiębiorców” znalazły się artykuły, w których uczestnicy projektu i przedstawiciele przedsiębiorstw, w których odbywały się praktyki opisali swoje wrażenia z udziału w projekcie, wyrazili opinię na temat programu doskonalenia i korzyści z niego płynących. Kolejny rozdział przedstawia partnerów projektu, czyli szkoły i przedsiębiorstwa czynnie zaangażowane w realizację projektu. Część trzecia dotyczy kształcenia zawodowego w Polsce i poświęcono ją w całości przedstawieniu zmian jakie wchodziły w życie we wrześniu 2012 roku. Ostatni fragment zawiera informacje na temat praktycznych metod kształcenia zawodowego i stanowi wsparcie metodyczne dla nauczycieli kształcenia zawodowego w ich pracy z uczniami. Publikacja została wydana w formie tradycyjnej (papierowej) oraz nagrana na płytę CD. Jej dystrybucja odbywa się bezpośrednio poprzez przekazywanie jej nauczycielom i dostarczanie do szkół oraz za pośrednictwem poczty.

W ramach upowszechniania zorganizowana została również konferencja, która miała miejsce 21 czerwca 2012 roku w Olsztynie. Informacja o konferencji była przekazywana do szkół i przedsiębiorstw listownie, mailowo i telefonicznie, a także zostało nadane w prasie ogłoszenie zachęcające wszystkich chętnych do udziału w konferencji. Plan spotkania oraz zaangażowani prelegenci:

- I. Nowy model kształcenia zawodowego
Grażyna Przasnyska, Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty
- II. Program praktyk zawodowych dla nauczycieli kształcenia zawodowego – proponowane rozwiązania

¹ Dokładna analiza ankiet ewaluacyjnych znajduje się w *Raporcie końcowym z wdrażania Programu Doskonalenia Zawodowego*.

Danuta Oleksiak, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu

III. Praktyki zawodowe nauczycieli w ramach projektu *Lider kształcenia zawodowego*

Prezentacje uczestników projektu i przedsiębiorców zaangażowanych w realizację praktyk

Tadeusz Kawa, Gospodarstwo Agroturystyczne VITALIS, opiekun praktyk

Iwona Przybyszewska, PPHU „DOMPOL”, właściciel firmy

Izabela Sobczyk, Zakłady Metalowe ERKO, przedstawiciel firmy

Marcin Kopera, ławskie Przedsiębiorstwo Budowlane „IPB”, przedstawiciel firmy

Beata Teresa Cienki, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobrocinie, uczestnik projektu

Ewa Wanda Florkowska-Hamera, Zespół Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, uczestnik projektu

IV. Oczekiwania pracodawców na współczesnym rynku pracy.

Jolanta Waszkiewicz, doradca zawodowy, Wojewódzki Urząd Pracy

W konferencji wzięło udział 70 osób, głównie przedstawicieli szkół zawodowych.

Co sprzyjało osiągnięciu celów szczegółowych?

Czynniki sprzyjające osiągnięciu celów szczegółowych:

- skład Panelu Ekspertów, w którym znaleźli się przedstawiciele różnych instytucji, środowisk i branż;
- zaangażowanie Ekspertów w wykonywane podczas Panelu zadania;
- wykorzystanie kilku metod promocji projektu;
- nawiązanie współpracy ze dużymi szkołami z regionu, których dyrektorzy byli chętni do współpracy w ramach projektu;
- stała współpraca z Kuratorium Oświaty;
- przyjęty sposób zarządzania projektem;
- znalezienie chętnych do współpracy firm, które podchodziły bardzo otwarcie i elastycznie do organizacji praktyk oraz udział w innych przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektu (upowszechnianie);
- wybór autorów artykułów do publikacji, co usprawniło jej stworzenie;
- wybór prelegentów na seminarium upowszechniające, co sprawiło, że było ono różnorodne i interesujące dla odbiorców;
- możliwość zakupu materiałów dydaktycznych dla nauczycieli, co dodatkowo uzupełni ich wiedzę;

- przewidzenie zwrotów kosztów dojazdów i noclegów, co pozwoliło nauczycielom na uczestniczenie w praktykach w renomowanych przedsiębiorstwach na terenie całego kraju.

Co utrudniało osiągnięcie celów szczegółowych?

Czynniki utrudniające osiągnięcie celów szczegółowych:

- początkowa niechęć przedsiębiorstw do udziału w Panelu Ekspertów;
- rekrutacja do projektu przypadająca na okres wakacyjny;
- realizacja praktyk w roku szkolnym – trudności z pogodzeniem udziału w projekcie z pracą zawodową nauczycieli;
- niechęć części dyrektorów szkół do udzielania swoim nauczycielom zgody na uczestnictwo w projekcie;
- przewidzenie organizacji seminarium upowszechniającego na czerwiec, kiedy szkoły mają dużo obowiązków w związku ze zbliżającym się końcem roku i egzaminami zawodowymi.

W jakim stopniu praktyki realizowane w ramach projektu przyniosły oczekiwane efekty?

Oczekiwane efekty przewidziane przez Wnioskodawcę na etapie pisania wniosku o dofinansowanie to:

- aktualizacja praktycznej i teoretycznej wiedzy u 90% (54 osób) nauczycieli w zakresie nowoczesnych technik i technologii;
- 54 osoby (90%) dostosuje umiejętności do realiów współczesnej gospodarki.

Bieżący monitoring i ewaluacja projektu pozwoliły na zabranie wiarygodnych danych dotyczących stopnia osiągnięcia tych efektów. Informacje zwrotne były zbierane za pomocą: ankiet, wywiadów, dzienniczków praktyk i sprawozdań. Dokładna analiza wyników badań ewaluujących działania podejmowane w ramach pilotażowego wdrażania programu znajduje się w *Raporcie końcowym z wdrażania Programów Doskonalenia Zawodowego*.

Z wyników ankiet ewaluacyjnych wynika, że uczestnicy projektu w dużym stopniu (średni wzrost oceniono na 4,1 punktu w skali 5-stopniowej) pogłębili posiadaną już przez nich wiedzę wykorzystywaną w branży, w której kształcą. Podobnie ustosunkowali się do pogłębienia umiejętności – średnia odpowiedź to 4,2. Z dokładnej analizy ankiet wynika, że 1 osoba uważa, że nie pogłębiła ani swoich umiejętności ani wiedzy. Można zatem stwierdzić, że 59 osób zaktualizowało swoją praktyczną i teoretyczną wiedzę.

Przez dostosowanie umiejętności do realiów współczesnej gospodarki rozumie się zdobycie nowych wiedzy i umiejętności poprzez uczestnictwo w praktykach

w przedsiębiorstwach aktywnie działających na rynku. W ankiecie ewaluacyjnej na pytanie: *Czy dzięki uczestnictwu w praktykach poszerzyła się Pani/Pana wiedza...?* 58 osób odpowiedziało twierdząco i podało przykłady zdobytej wiedzy. Taka sama liczba uczestników stwierdziła, że poszerzyła swoje umiejętności. Stwierdza się zatem, że wskaźnik przywołany w tym pytaniu badawczym jako drugi został osiągnięty na poziomie 58 osób.

W jakim stopniu przyjęty sposób zarządzania projektem przyczynił się do realizacji celów i osiągnięcia założonych rezultatów?

Zarządzanie projektem opierało się na stałym kontakcie między członkami Zespołu Zarządzającego, w którego skład wchodził: Kierownik Projektu, Koordynator Projektu, Specjalista ds. programu doskonalenia oraz Specjalista ds. monitoringu i ewaluacji. Kontakt ten przyjmował formę osobistego, telefonicznego oraz mailowego. Ponadto raz na około 2 tygodnie (w razie potrzeby częściej) odbywało się spotkanie całego Zespołu Zarządzającego. Pozwoliło to na omówienie wspólnie ważnych kwestii związanych z realizacją projektu, zaplanowanie kolejnych działań. W przypadku gdy następowały jakieś trudności (np. z rekrutacją) regularne spotkania sprzyjały wspólnemu znajdowaniu rozwiązań i przeciwdziałaniu ewentualnym ryzykom.

2.2. Trafność

Czy cel główny i cele szczegółowe postawione w projekcie odpowiadają faktycznym potrzebom nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu?

O dostosowaniu celu głównego i celów szczegółowych do faktycznych potrzeb nauczycieli i instruktorów świadczą dwie rzeczy:

1. Uczestnicy projektu w większości (91,7%) wskazali plusy programu doskonalenia, natomiast za minusy uważali takie rzeczy jak np. krótki czas trwania praktyk. Zakłada się, że gdyby nauczyciele/instruktorzy uważali dostarczone im wsparcie za niepotrzebne, nie udzieliliby tylu pozytywnych opinii na temat tej inicjatywy.
2. W ankietach ewaluacyjnych uczestnicy projektu wypowiedzieli się na temat tego, czy program doskonalenia jest inicjatywa wartą kontynuowania. Na pytanie te 58 osób (96,7%) odpowiedziało twierdząco, argumentując to tym, że nauczyciele i instruktorzy pracujący w szkołach zawodowych powinni regularnie i na bieżąco pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Przyjmuje się, że jeśli uczestnicy chcą, by inicjatywa wdrażana w ramach projektu była kontynuowana, to była ona zgodna z ich potrzebami.

Nauczyciele mieli możliwość wskazania o jakie elementy należy poszerzyć lub jak można ulepszyć programy doskonalenia zawodowego. najczęściej pojawiające się w ankietach i wywiadach odpowiedzi to:

- możliwość odbycia praktyk w okresie wakacji

- możliwość odbycia dłuższych praktyk lub w większej ilości przedsiębiorstw;
- doposażenie uczestników w materiały dydaktyczne (taka zmiana została uwzględniona w ostatnim okresie realizacji projektu – zakupiono nauczycielom książki) oraz inne materiały potrzebne do pracy w branży (np. odzież roboczą, narzędzie, przyrządy).

Uwagi te są propozycjami ulepszenia inicjatywy, ale nie negują samego pomysłu wsparcia w ramach programu doskonalenia zawodowego jako pomysłu nietrafionego.

W jakim stopniu wsparcie udzielane w ramach projektu spełniło oczekiwania uczestników?

W ankiecie ewaluacyjnej Uczestnicy projektu wymieniali plusy i minusy programu doskonalenia. Można przyjąć, że te osoby, które wymieniły plusy uważają, że wsparcie udzielane w ramach projektu spełniło ich oczekiwania, ponieważ program doskonalenia zawodowego równa się udzielonemu wsparciu. Mocne strony projektu wskazało 91,7% respondentów. Świadczy to o wysokim stopniu spełnienia oczekiwań uczestników.

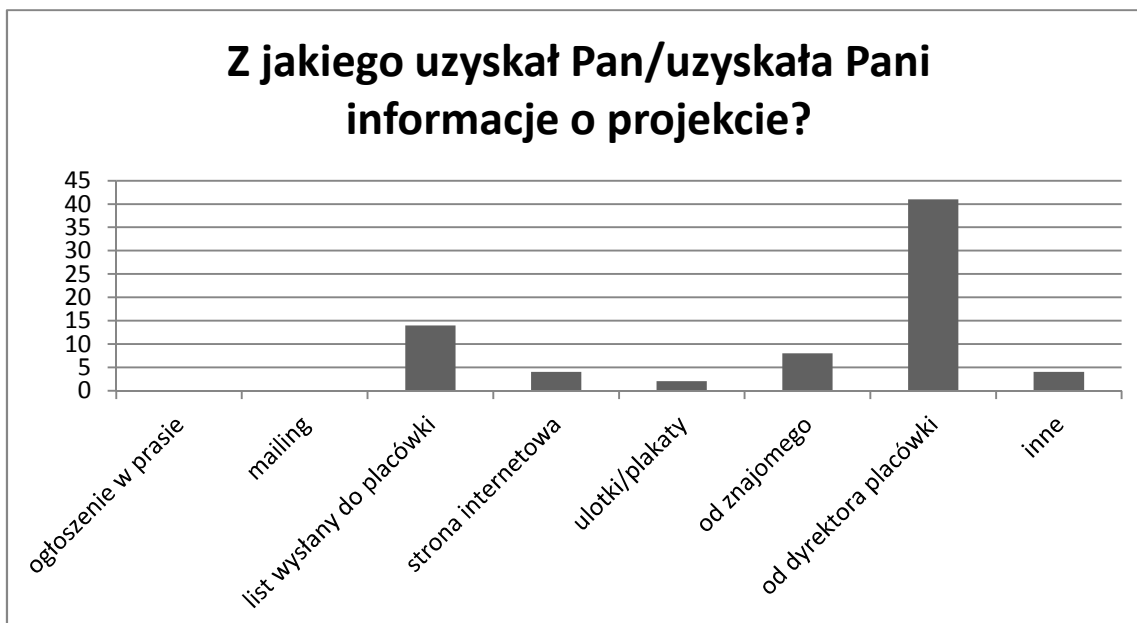
Czy przyjęty sposób rekrutacji sprzyjał czy utrudniał zebraniu grupy docelowej na praktyki?

W pierwotnej wersji wniosku o dofinansowanie przewidziano, że rekrutacja będzie trwała 5 miesięcy, w okresie czerwiec-październik 2011. Okres ten przypadł na wakacje i przerwę w pracy szkół w związku z czym znacznie utrudniło to kontakt z placówkami i nauczycielami. Wpłynęło to niekorzystnie na rekrutację, która ostatecznie zakończyła się w marcu 2012 roku.

Specjalista ds. programu doskonalenia, odpowiedzialny w projekcie za rekrutację, podejmował różne kroki w celu zrekrutowania założonej liczby osób do projektu. Wykorzystywano następujące metody:

- ogłoszenia rekrutacyjne w prasie;
- ogłoszenia na portalach internetowych – ogólnych, edukacyjnych oraz branżowych;
- mailing;
- listy do placówek;
- uloty/plakaty zostawiane lub przesyłane do szkół;
- strona internetowa projektu;
- wizyty w szkołach w celu spotkania się z dyrektorem i/lub radą pedagogiczną.

W ankiecie wstępnej uczestnicy projektu wskazywali z jakiego źródła uzyskali informację o projekcie. Strukturę odpowiedzi na te pytanie obrazuje Wykres 1.

Wykres 1 Skuteczność źródeł informacji o projekcie. Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet wstępnych.

W kategorii „inne źródło” pojawiły się następujące odpowiedzi: od pracownika CSD LIDER (2 osoby), od dyrektora szkoły (1 osoba), od kierownika praktycznej nauki zawodu (1 osoba).

Najmniej skutecznymi sposobami okazały ogłoszenia w prasie oraz mailing. Pojedyncze osoby wskazały jako źródło ulotki i plakaty, stronę internetową oraz informacje od znajomego. Bardziej skuteczną formą okazały się listy wysyłane do placówek, natomiast zdecydowana większość uczestników dowiedziała się o projekcie od dyrektora szkoły. Można zatem wnioskować, że najskuteczniejszą formą rekrutacji były spotkania w szkołach z dyrektorami, podczas których specjalista ds. programu doskonalenia mógł osobiście przedstawić projekt i korzyści płynące z uczestnictwa w nim. Również odpowiedzi wskazywane jako „inne” dotyczą osobistego kontaktu pracownika projektu ze szkołą.

Prowadzeniu rekrutacji nie sprzyjał okres, na który została ona pierwotnie przewidziana. Formularze zgłoszeniowe zaczęły sphywać do Biura Projektu dopiero na początku roku szkolnego, kiedy przeprowadzono w szkołach szereg spotkań mających na celu przedstawienie projektu i zachęcenie do udziału w nim.

Jaka była motywacja uczestników zgłaszających się na praktyki?

W ankietach wstępnych uczestnicy projektu zostali zapytani o to, co ich zmotywowało do udziału w projekcie. Mogli wybrać 3 odpowiedzi ze wskazanej kafeterii oraz wpisać własną odpowiedź przy opcji „inne”. Wyniki badania przedstawiały się następująco:

- chęć rozwoju zawodowego – 38 osób, 63%;
- możliwość zdobycia nowej wiedzy – 31 osób, 52%;

- możliwość zdobycia nowych umiejętności – 31 osób, 52%;
- możliwość wykorzystania posiadanej wiedzy w praktyce – 21 osób, 35%;
- możliwość odbycia praktyk w interesującym uczestnika przedsiębiorstwie – 17 osób, 28%
- możliwość zapoznania się z nowymi technologiami – 30 osób, 50%;
- chęć nawiązania współpracy z przedsiębiorstwami – 16 osób, 27%;
- możliwość zdobycia materiałów dydaktycznych dla uczniów – 8 osób, 13%;
- polecenie dyrektora – 1 osoba, 2%.

Można zatem stwierdzić, że najważniejsze czynniki motywujące nauczycieli i instruktorów do udziału w praktykach to: chęć rozwoju zawodowego, zdobycie nowej wiedzy i umiejętności, a także możliwość zapoznania się z nowymi technologiami. Duża część uczestników chciała również spróbować wykonać w praktyce to, co zna z teorii. Nauczyciele i instruktorzy chcąc uczestniczyć w praktykach brali również pod uwagę możliwość nawiązania długofalowej współpracy z przedsiębiorstwami oraz możliwość zdobycia materiałów dla uczniów. Tylko jedna osoba wskazała, że jej uczestnictwo w projekcie nie wynika z dobrowolnych pobudek, ale z sugestii dyrektora szkoły, który najprawdopodobniej dostrzegł w projekcie możliwość podniesienia kompetencji swoich nauczycieli, a co za tym idzie jakości kształcenia zawodowego w swojej szkole.

Czy sposób organizacji praktyk odpowiadał uczestnikom?

W ankietach ewaluacyjnych Uczestnicy ocenili kwestie organizacyjne projektu w skali od 1 do 5 (gdzie: 1 – bardzo słabo, 2 – słabo, 3 – średnio, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze). Średnia uzyskana ocena to 4,6, co świadczy o dużym zadowoleniu uczestników ze sposobu organizacji praktyk.

2.3. Użyteczność

Czy wiedza przekazywana podczas praktyk będzie wykorzystywana przez uczestników w ich pracy zawodowej?

Dane do zweryfikowania użyteczności projektu w kontekście pracy nauczycieli i instruktorów w szkole zbierane były głównie za pomocą ankiet ewaluacyjnych. W kwestionariuszu znajdowały się pytania dotyczące plusów i minusów programu doskonalenia zawodowego, a także tego, czy program doskonalenia zawodowego jest inicjatywą wartą kontynuowania. Były to pytania otwarte, w których uczestnicy swobodnie mogli wyrażać swoje opinie. Często pojawiały się odpowiedzi mówiące, że program pozwala na: „lepsze przygotowanie uczniów do pracy w zawodzie”, „prowadzenie ciekawych zajęć”, „zwiększenie szans uczniów na rynku pracy”, „poszerzenie wiedzy przekazywanej uczniom”. Ponadto podczas Panelów Ekspertów i seminariów, kiedy nauczyciele sami przedstawiali efekty swoich praktyk na prezentacjach multimedialnych, również pojawiały się opinie, że

wiedza zdobyta podczas praktyk będzie przydatna w pracy z uczniami. Przykład wypowiedzi: „Umiejętności zdobyte poprzez uczestnictwo w projekcie na pewno będą przydatne podczas codziennej pracy z uczniami”. Ponadto z rozmów z uczestnikami wynika, że dzięki odbyciu praktyk zdobyli materiały dydaktyczne do wykorzystania podczas zajęć w szkole. Można zatem stwierdzić, że nauczyciele i instruktorzy, którzy brali udział w projekcie będą wykorzystywać zdobyte wiedzę i umiejętności w swojej pracy zawodowej.

2.4. Trwałość

Czy opracowane w ramach projektu programy doskonalenia będą wywoływały trwałe zmiany?

Informacje na temat tego jakie zmiany, poza zakładanymi we wniosku o dofinansowanie, wywołał projekt można było uzyskać podczas rozmów z uczestnikami lub na seminariach i Panelach, kiedy prezentowali oni efekty swoich praktyk. Do realizatora projektu dotarły sygnały, że została nawiązana trwała współpraca między szkołami, w których uczą uczestnicy projektu, a przedsiębiorstwami, które przyjęły ich na praktyki. Nauczyciele mogą pozyskać materiały do pracy z uczniami w szkole, organizować wycieczki do zakładów pracy oraz zapraszać przedstawicieli firm na warsztaty szkolne. Przykładem nawiązania takiej współpracy jest wypowiedź nauczycieli z ZS CKR w Dobrocinie: „Udział w projekcie zaowocował nawiązaniem współpracy pomiędzy firmami przyjmującymi a naszą szkołą w zakresie organizacji uczniowskich praktyk zawodowych i spotkań propagujących żywność ekologiczną i staropolską. Pierwsze spotkanie odbędzie się 31 maja 2012r. na farmie Vitalis w Zastawnie, w którym wezmą udział uczniowie naszej szkoły i ZSCKR w Studzieńcu”. Obrazuje to, że dzięki projektowi i wdrożeniu programów doskonalenia zawodowego wywołane zostały trwałe zmiany.

Czy inicjatywa programów doskonalenia będzie kontynuowana w przyszłości?

Kontynuacja programów doskonalenia zależy od zainteresowania inicjatywą przez dwie strony – nauczycieli i przedsiębiorców. Ze strony nauczycieli w ankietach ewaluacyjnych zebrano informację czy program jest pomysłem wartym kontynuowania. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 58 osób i poparło to między innymi następującymi wypowiedziami:

- „każdy nauczyciel powinien raz na jakiś czas doskonalić swoją wiedzę teoretyczną i praktyczną”;
- „program daje możliwość rozwoju zawodowego”;
- „program pozwala na znaczne poszerzenie wiedzy praktycznej przez nauczyciela, co zwiększa pewność nauczania”;
- „inicjatywę tą warto kontynuować , bo dzięki programom doskonalenia zawodowego można wzbogacić swoją wiedzę, uaktualnić wiedzę, podnieść umiejętności zawodowe, co stanowi środek do podnoszenia jakości kształcenia”.

Ponadto warto zauważyć, że jako jeden z najczęściej wskazywanych minusów programu doskonalenia zawodowego był wymieniany zbyt krótki okres trwania projektu, co jednoznacznie świadczy o tym, że uczestnicy projektu odczuwają niedosyt praktyk i chętnie odbyliby ich więcej.

Ze strony przedsiębiorstw informacje na temat chęci do dalszej współpracy w ze szkołami zebrano a pomocą kart opiekunów praktyk. Opiekunowie odpowiedzieli na pytanie: *Czy przedsiębiorstwo będzie chciało w przyszłości angażować się we współpracę ze szkołami?* Jedno przedsiębiorstwo udzieliło odpowiedzi negatywnej argumentując to zbyt małymi profitami płynącymi w ich stronę z inicjatywy programów doskonalenia. Jednak zdecydowana większość firm (97%) udzieliła odpowiedzi pozytywnej dostrzegając wiele obopólnych korzyści płynących ze współpracy ze szkołami.

3. Poziom osiągnięcia wskaźników

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ OSIĄGNIĘTA OD POCZĄTKU REALIZACJI	% OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKA OD POCZĄTKU PROJEKTU
liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uczestniczyli trwających co najmniej 2 tygodnie praktykach w przedsiębiorstwach	60 (29K/31M)	60 (31K/28M)	100%
liczba opracowanych modeli programów doskonalenia zawodowego w 4 branżach	4	4	100%
liczba przedsiębiorstw zaangażowanych w realizację programu doskonalenia zawodowego nauczycieli	20	43	215%

liczba nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy podnieśli w procesie doskonalenia zawodowego swoją wiedzę i umiejętności zawodowe	60	60	100%
liczba raportów z audytu zewnętrznego	1	1	100%
liczba nauczycieli, którzy zaktualizowali praktyczną i teoretyczną wiedzę w zakresie nowoczesnych technik i technologii	54 (26K/28M)	59 (32K/27M)	109,3%
liczba nauczycieli, którzy dostosowali swoje umiejętności do realiów współczesnej gospodarki	54	58 (32K/26M)	107,4%
liczba posiedzeń Panelów Ekspertów	3	3	100%
liczba odbytych praktyk	60	60	100%
liczba publikacji	1	1	100%
liczba płyt CD zawierających publikację	10000	10000	100%

4. Podsumowanie

Na podstawie ewaluacji projektu można wysnuć następujące wnioski:

- cel główny i cele szczegółowe projektu zostały osiągnięte;
- zrealizowano wszystkie wskaźniki założone w projekcie, część w stopniu wyższym niż pierwotnie zakładano, co świadczy o dużej skuteczności działań podejmowanych w ramach projektu;
- uczestnicy projektu uważają, że programy doskonalenia zawodowego są przydatną i wartą kontynuowania inicjatywą;

- projekt w wysokim stopniu zaspokoił potrzeby nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu;
- istnieją realne możliwości na kontynuowanie programów doskonalenia zawodowego;
- projekt przyniósł dużo dodatkowych pozytywnych efektów, niezakładanych we wniosku o dofinansowanie.

W przypadku chęci realizowania podobnych przedsięwzięć rekomenduje się:

- dokładne przemyślenie harmonogramu projektu;
- umożliwienie nauczycielom i instruktorom uczestniczenia w większej liczbie dni praktyk i u większej ilości przedsiębiorców;
- zapewnienie wyposażenia nauczycieli i instruktorów w odzież roboczą i narzędzia do pracy.